

KIADÓ HIVATAL:

Szikes Antalkönyvnyom-
dája, hova az előfizetés
pénzek, hirdetések és
minden a kiadóhivatalt
érdeklő közlemények
küldendők.

Nyitott térben egy
sor közlési díja 10 kr.
Hirdetések jutányos
áron vétetnek fel.

SZARVASI LAPOK

TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.
MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER, VASÁRNAP.

SZARVAS VÁROS HIVATALOS LAPJA

ELŐFIZETÉSI ÁR.

Egész évre 5 frt. — kr
Félévre . 2 frt 50 kr
Negyedévre 1 frt 25 kr

SZERKESZTŐSEG.

Beliczey-ut 15. szám
hova a lap szellemi ré-
sét illető közlemények
küldendők

Kéziratok nem
adatnak vissza.

Gazdasági viszonyaink.

Hónapok óta súlyos gazdasági állapotokról beszélnek úgy a fővárosi napi lapok, mint a gazdasági szakközlönyök, sőt azok egynémelyike gazdasági válságról is beszélt, mely beköszönő félben van.

Kétségtelen, hogy súlyos idők neheztedek a gazdaközönség vállaira s erős megpróbáltatásnak van kitéve a föld népe; de a gazdasági válságról terjesztett hírek legalább nálunk még nagyon koraiak.

Ennek kétségtelen bizonyítéka a földnek még mindig nagy ára, mely a közelmúlttal összehasonlítva bár némi esést mutat, mely magyarázatát a rossz termésben leli, mindazonáltal még mindig szerfelett magasnak mondható — jövedelméhez arányítva, úgy joggal mondhatjuk, hogy a jelen viszonyok közt a föld a tőkék elhelyezésére és jövedelmeztesítésére a legkevésbé alkalmas s minden más ipar vagy kereskedelmi vállalat jóval gyümölcsözőbb a földművelésnél.

A föld ezen csekély hozadékának előidézésére különféle okok folytak be, melyek között mindenesetre tekintélyes helyet foglal el határunkon az előző években előfordult jégverés, az utána következő aszály és az ideai csapás: a hesseni légy. De ezek mellett nagy mértékben csökkentette a földbe fektetett tőkék jövedelmezőségét azon körülmény is, hogy a kamatláb alább szálltával a tőkék a földeket özönlötték el, mi által azoknak ára rendkívül magasra emelkedett, a minék természetes következménye az lett, hogy a föld többet most sem teremvén, mint előbb, a

nagyobb vételárra kevesebb kamat jutott a termelésből; s ha a tulajdonos haszonbérbe adta földjét, a haszonbéri összeg is csekély perzentnyi kamatját képezte befektetett tőkéjének.

Közreműködött végre a föld csekély jövedelmezőségének előidézésére az alacsony buzaár, melyhez hasonlót nem igen ért még gazdaközönségünk s a melynek szabályozására a föld bármely államának buzatermése döntő befolyással nem bírhat.

A beállott súlyos gazdasági viszonyok szanalása kormányunk gondja s foglalkoznak azzal nagy államférfiaink s gazdasági szaktekintélyeink, de ezen országos szempontból történő javítása gazdasági viszonyainknak a mi speciális helyi viszonyainkat távolról sem fogja oly nagy mértékben javítani, mint azt mi magunk tehetnénk.

Ezen javítást mi eddig követett gazdasági rendszerünk megváltoztatásával érjük el. Eddigi gazdasági rendszerünk a búzatermelésre volt fektetve, más terményt nagyobbára házi szükségletre vagy gyakran csak azért produkáltunk, hogy a talajt a buzatermelésre pihentessük. Fő jövedelmi forrásunkat a búzatermelés képezte, jóságtenyésztésünkkel nem nagyon dicsekedhettünk s nem is nagyon sokat jövedelmezett.

Ezen gazdasági rendszerünkön most már elodázhatatlanul változtatnunk kell s nagyobb súlyt kell fektetnünk egyéb jövedelmezőbb termények produkálására is, minő például a cukorrépa, len, kender stb. Jól tudjuk, hogy népünk idegenkedik ezen jövedelmezőbb termények kultiválásától s nehezen változtat

azon gazdasági elvén, a melyben az apai háznál felnőtt; de a viszonyok kényszerítő hatalma erőt fog rajta venni.

Buzánkat egy új ellenség támadta meg, a hesseni légy, mely ellen az eddigi gazdasági tapasztalatok szerint csakis aratás után való azonnali felszántással védekezhetünk, a mi meg a nyári legelő elvesztésével jár.

Lelkiismeretesen fel kell tehát karolnunk elhanyagolt jóságtenyésztésünket. Jól tudhatjuk, hogy a jégverés esztendejében határunk bérliőinek egy részét ez kárpótolta a búzatermelés elvesztéséért s ez tartotta fent.

Meg kell honosítani a söre s különösen a disznó hizlalást, mely utóbbi segítségével kukoriczánkat is másfél annyival értékesítjük, mint most. Ha erre egyesek gyengék: álljanak társaságba többen s az eredmény bizonyára kedvezőbb lesz.

Főolvasás az alföldi szocializmusról.

Zlinszky István, a békésmegyei gazdasági egyesület titkára, érdekes és tanulságos főolvasást tartott Budapesten a *Közgazdasági Társulat* tagjai és vendégei előtt a *békésmegyei agrár-szocializmusról*.

Az 1891-iki zendüléseket Zlinszky feltétlenül kívülről jött izgatásnak, a szociális sajtó vész-lármájának tulajdonítja, melyet az iskolázatlan nép félre ért, hisz benne és vakon követ. Erőt adott az elvadult tömegnek egyes gazdák inhumánus eljárása. A mezei munkás az újabb alkotmányos életben vezető nélkül maradt, a pátriarkális viszony ő és a gazdája

TÁRZA.

A socialismus és kommunismus.

Irtá: s a Békésmegyei Egyetemi ifjak Körének 1894. november 24-én tartott ülésén felolvasta.

Lichtenstein Zoltán.

(Folytatás.)

(5)

Voltaire is meg-megszóllalt olykor egy-egy kommunisticus hangot, de Rourseaut és Voltairret nem lehet azért a socialismus művelőiként említeni.

A socialis tanok Saint Simon, Fourier, Louis Blanc, Baboet, Proudhon, Cabet, Owen, továbbá Roberius Marx, Lassalle s még néhány ez értekezés folyamán említendő névhez fűződnek.

Kiváló helyet foglal el a socialismus tanai között a francia gróf Saint Simon nevével elnevezett „saint-simonismus.”

Saint Simon 1760-ban Párisban született. Nagyatyja Saint Simon herceg, ki a XVI. Lajos udvarára vonatkozó emlékiratairól ismeretes. A fiatal gróf ropant vagyont örökölt, de a francia forradalom elnyelte minden vagyonát. A kényszerítés arra vitte, hogy lenkereskedéshez fogott s ezen ismét nagy vagyont szerzett. Most szertelen dobzódásokra a kicsapongó életre adta magát, minék folytán csakhamar egész vagyonát tönkre tette. A szó szoros értelmében nyomorba süllyedt, s a hercegi ivadék, a francia főúr, hogy mindennapi kenyere legyen, kénytelen volt egy zálogházban pár frank napi díj mellett naponként kilencz óra hosszáig másolással foglalkozni. A testi

szenvedések végre megtörték s a már öreg férfi elke-seredésében öngyilkossági kísérletet követett el, de a golyó csak fél szemétől fosztotta meg. E katasztrófa forduló pontot képezett életében, s eltompult szellemi erői mintha megifjodtak volna. Azon hét év alatt, melyet még azután élt, írta meg azon műveit, melyek neki a socialismus irodalma téren jelentékeny helyet jelöltek ki s melyekben eszméit rakta le s rendszerét állapította meg.

Saint Simon művei annyira telve vannak történetbölcséleti eszmékkel, hogy tulajdonképen azok magváról teljes képet alkotni nagyon nehéz. Eszméit inkább halála után tanítványai fejtették ki. Tanításai a következőkben foglalhatók össze:

Valamennyi eddig szoreplő társadalmi rend viszás és helytelen volt s a helytelenség a hatalom visszaéléséből származott. A korlátlan verseny, a tőkepénzesek elszaporodása és szivtelensége egyes osztályok kiszákmányolását vonta maga után. Saint Simon állítja szembe először a bourgeoistot a proletariattal. A társadalmi ellentétek kiegyenlítésére a következőket ajánlja: Először is azt a társadalmat teljesen újá kell szervezni az „általános társulás” alapján, melynek alapelve legyen, hogy mindenki munkája s tehetsége szerint jutalmaztassék. Ennek kivihetésére meg kell szüntetni az örökösödési jogot, mely nem a munka, hanem merőben a véletlen folytán juttat egyeseket vagyon birtokába s így érdemek nélkül nyújt fölényt az embernek embertársa fölött. Az örökös tehát csak a társadalom lehet, mely azután az érdemek szerint osztja szét a vagyon és munka-eszközöket tagjai között, melynek kivételénél Saint Simon ezen elvet,

állította fel: mindenkinek az ő képessége s miuendit képességnek az ő munkája szerint.

Saint Simontól sok tekintetben eltér Fourier. Fourier 1772-ben Besançonban született s majdnem 70 évre terjedő életét a socialismus elvoinek kifejtésére fordította. Előadása igen dagályos és phatasticus s megértése sok nehézséggel jár. Tanai körülbelül a következők: Minden a természetben észlelhető jelenség mozgásra vezethető vissza, mely ösztönökből, vagy ahol ez hiányzik, — mint pl. az élettelen természetben — vonzódásokból áll, minden ösztönnek bizonyos célja van, s ezen cél elérésére azon ösztön rendelkezése, s így az ösztön követése vezet emberi célunk elérésére s az ezen cél elérése által beálló megelégedettség érzete a boldogság. A boldogság után való törekvés minden emberrel közös, s a boldogságot első sorban a földön, nem a másvilágon kell keresnünk. Ebből azonban az is következik, hogy a boldogságot csak úgy érhetjük el, ha a természet rendje előtt meghajlunk s az ösztönöknek szabad folyást engedünk, mely esetben ezek között bizonyos összhang keletkezik. Minthogy az ösztönök mind jók, működésük biztosítja a társadalmi összhangot, melyből a közös s a vallás iránti szeretet fakad. A kényszer házasság megszűnik, a nemek szabad hajlamaik, ösztöneik szerint keresik egymást, s egyesülnek. Az emberiség több stadiumon keresztül fejlődik: a gyermekkor hét korszakból áll, melynek egyike a civilisatio, melyben most vagyunk, a hetedik az associatio, melynél a boldogság kezdődik, amikor maga a természet is át fog alakulni, kihálnak az ártalmas állatok, megjavul az időjárás stb. A mai földművelés, kézműipar stb. hiánya az erő pazarlás,

között megszűnt, — önállóságához, jogokhoz jutott, amelyekkel élni nem tud, s így lehet megérteni, hogy az önmagára hagyott nép egyrésze a szocializmus karjaiba dobja magát és vérmes reményeket táplál, — másrésze a misztikus népvallások (nazarénizmus, baptizmus) lemondó tanaitól telik el. A szocializmust voltaképpen csak az küzdhetné le, ha minden gazda őszintén, igazságosan, méltányosan és humánusan bánna cselédeivel. A fölölvasó szerint ezek az alföldi munkásnép panasza: Kevés a munka, az is rövid ideig tart, a napszám kicsi, az aratás 13—14 részben megy, a cselédek konvenciója silány, terhes és elviselhetetlen az uti és iskolai adó. A kubikmunkánál lelketlenül kizsákmányolják a munkaerőt és nyomorultul fizetnek. Az igazságszolgáltatás szövevényes, sok időt rabol és a munkást illetőleg (nézetük szerint) nem vezet sikerre. Baj, hogy házi dologra alkalmas gyermeküket az iskola elvonja, a mulasztókat a törvény pénzbírsággal sújtja. Terhes a katona-kötelezettség, őszkor dolog után eresztik haza a kiszolgált katonát, amikor csak kenyérfogyasztónak jut haza. Végre munkásaink sérelme az, hogy munkásköröket nem engedélyeznek nekik. A fölölvasó e munkáspanaszokon bővebben tekint át és azokat jobbra *alaposaknak*, valóknak mondja. A mezei munka a gazdasági gépek nagymérvű elterjedésével lényegesen kevesebb.

A fölölvasó végül néhány gyakorlati tanácssal szolgált arra nézve, hogy miképp lehetne segíteni a munkásnép bajain. Ajánlja egyebek közt az Alföld csatornázását országos törvény alapján, a Körösöknek hajózásra alkalmassá tételét, földműves iskolák létesítését, a sok utánjárást feltételező kisebb pörös ügyek egyszerűbbé tételét. A járási organizációt, az egyesületi jog megadását, a szociális sajtó megfékezését. Nem hiszi ugyan, hogy mindezek után elégtelenség nem lesz, de az elégedetlenség csak akkor veszedelmes, ha oka igazságon alapszik.

Réthy Dezső.

A sokat ígérő karrieré mesgyéjén, utba a biztató cél felé, ahol lázas munkával párosult nagy tehetségét, erős energiájú szorgalmát teljes mértékben érvényesíthetné, hirtelen meglepte a nervózus életunt-

amennyiben híjával vannak a szükséges segédeszközöknek, a nagyiparban pedig a tőke fosztja meg a dolgozó nép tömeget szabadságától és jólététől. Ezt az állapotot csak úgy lehet megjavítani, ha más alapokon szerveztetik. Erre nézve ő azt ajánlja, hogy a munka szervezése 2000 tagot számláló községekben történjék, mert feltehető, hogy 2000 ember között minden foglalkozási ágra találkozik ember, ki örömet szenteli erejét és tehetségét a tevékenység ágának. A központot képezi a „phalanster“, melyben oly boldogságban fognak élni, hogy a legszegényebb is többet élvez, mint ma a leggazdagabb. A termelés is óriási mértékben fog emelkedni, mert kedvvel dolgozik mindenki. A vézett munkák közül legjobban díjaztatnának a szükségesek, azután a hasznosak s végül kellemesek. A phalansterben minden két órai munka után lakomák lesznek, melyen a phalanster minden tagja részt vesz, mi ismét csak a munkaködv emelősére fog szolgálni.

Fourier egész életében azon fáradozott, hogy eszményi tervét megvalósítsa. Phalanstereket akart életbe léptetni, de erre nem volt elég vagyona. Élete végéig keresett oly embert, ki neki terve kivételére egy millió frankot kölcsönözzön, de minden reménykedése hiú volt. Tanítványai „Le Phalanstère“ című közlönyben hirdették tanait 1832—1842 ig.

Radikálisabb eszközökkel akarta megalapítani a maga kommunisztikus társadalmát François Grachus Baboeuf. Az 1793 iki forradalom lángjai közepette alakította meg az „egyenlők társaságát.“ E társaság nem egyszer szállt síkra a proletariátus érdekében, s

ság s egy revolvergolyóval oldotta meg tőprengő lelke az emberiség örök problémáját, mely tetteivel nálunk egy általánosan tisztelt családot borított gyászba.

Az öngyilkosságról a nagyváradi „Szabadság,“ a következő részleteket írja.

Reggeli 9 órakor egy feltűnő elegánsan öltözött ur kopogtatott a fürdő pénztár ablakán. A jegyző, aki újságot olvasott, késve ment az ablakhoz, mire a vendég türelmetlenül megjegyezte:

— Sietős dolgom van, nincs időm ácsorogni — azzal elkapta a jegyet s olyan gyorsan távozott, hogy a pénztárnok, aki az ötösből visszajáró pénzt még nem olvasta le, már vissza sem hívhatta. A fürdőszolgával küldte utána az összeget. Az első osztályú kádfürdő folyosóján üdült az utána futó szolgába, akitől otthagya a pénzt, kérve, hogy gyorsan nyisson neki kabin, mert sietős utja van.

Nagyon sietett a halálba.

Az 5. számú szobát nyitották ki neki.

Kis vártatva, mintegy negyedóra múlva erős durranás halatszott a kabinból.

A szolga rosszat sejtve, be akart nyitni, de az ajtó csukva volt. Gyorsan felpattantották a zárt s a kabinba hatoltak.

Első pillanatra úgy tetszett, mintha nem történt volna semmi. A vendég ruhái nagy rendben függtek a fogason s a magas kádból kilátszott a fürdőző fejtarja. A másik perczben azonban a véres arcra esett tekintetük.

A kád fenekén 9 mméteres revolver feküdt. A Nr. 5. agyonlőtte magát. Csak egyszer lőtt magára, de jól. A revolver ajka a jobb halántékát vérosra csökolta. Még három töltény volt a golyó-forgóban; kettőt a toilette tükör párkányára tett. Hogy mi szándéka volt vele, ki tudná?

Az öngyilkosságról nyomban telefonon értesítették a rendőrséget, honnét Szabó Gábor rendőrbiztos és Faludi Soma őrmester jelentek meg a helyszínen.

A testet kivették a kádból s az időközben előhívott dr. Grósz Albert törvényszéki orvos konstataulta, hogy a lövés rögtön halált okozott. A golyó job halántékon furódott be és a fejben maradt.

Ruháit, tárczáját átkutatták, hogy az öngyilkos kiltét megállapíthassák. Téli kabátjának fekete selyembélésére R. D. monogram van hímézve. Tárczájában 17 frtot találtak s egy csomó pénzküldeményről szóló levényt, melyet tegnap korán reggel tett postára, azonkívül öt ajánlólevél vényét, két I. osztályú államasuti szabadjegyet, melyek a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara címére voltak kiállítva, továbbá egy noteszt s néhány ilyen formájú névjegyet.

RÉTHY DEZSŐ,

a marosvásárhelyi keres. és iparkamara titkára.

Ezekből az adatokból kitűnt, hogy az öngyilkos azonos Réthy Dezsővel, a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara titkárával.

A rendőrség az ajánlott levények csimeiből megtudta, hogy az öngyilkosnak Békés Csabán és Szarvason vannak rokonai. Sürgönyileg tudatták velük a gyászos esetet, hogy esetleg a halott eltakarításáról gondoskodhassanak.

Nem találtak egy sor írást sem nála, melyről a kétségbeesett tett okára lehetne következtetni. Valószínűleg a szétküldött levelekben írta meg sötét elhatározásának motívumát. Hat levelet tett postára:

Kereskedelmi és iparkamara (Marosvásárhely.) Salkovszky Szeréna (Marosvásárhely.) Réthy János (Békés Csaba.) Réthy Viktor (Arad.) Réthy Sándor (Szarvas.) Özv. Fellmann Józsefné [Marosvásárhely.]

Azonkívül 41 forintot küldött szét félórával öngyilkossága előtt. Ugy látszik halála órájában még apró kötelezettségeit is ki akarta egyenlíteni.

Réthy Ilonának Szarvasra 12 frtot.

Letzter Sámuelnek Marosvásárhelyre 10 frtot.

Szűts Ferencnek Marosvásárhelyre 10 frtot.

Várbeli Lajosnak Marosvásárhelyre 10 frtot.

Daozára, hogy egész nap kutatták, hova szállt,

nem találták meg lakását. Még a harmadrangu fogadókat is sorba járták, de sehol sem emlékeztek arra, hogy az öngyilkoshoz hasonló vendégük lett volna előző napon.

Annyi azonban bizonyos, hogy már csütörtökön Nagyváradon volt. Bizonyítja ezt a föltevés a Várbeli Lajos címére Marosvásárhelyre küldött pénzről szóló ismervény, mely a nagyváradi postahivatal február 14-iki bélyegzőjével van ellátva.

Lehet hogy valami ismerősénél hált vagy kávéházakban virrasztotta át az éjszakát, ami azonban nem valószínű.

Annyit kiderítettek, hogy Budapestről jött. sőt kétségtelen az is, hogy már a fővárosban akart öngyilkoságot elkövetni, de valószínűleg az utolsó percben elfogyott az akarat-ereje. Egy fürdőjegyet találtak ugyanis nála. „Első magyar gőz- és kád-fürdő“ homloknyomással és febr. 13-iki dátummal.

Ugy lehet, hogy az élet-öszön megerősödött nála s elhatározta, hogy megalkuszik a sorssal. Vonatra ült, hogy hazautazik, de Nagyváradon kiszállott pihenni.

Jegyzőkönyvében sem találtak olyas valamit, ami a lelki küzdelem irányát megjelölné.

A kis noteszben mindössze kamarai érdeket érintő feljegyzések voltak: a kamarák szervezéséről, munka program, fizetési tabellák, továbbá érdekes statisztika a magyarság arányszámáról.

Ezenkívül minden holmija ezüst órából, kulcs-csomóból és toilette szközökből állott.

Az öngyilkost a halottas kamrába vitték s már fel is boncolták.

Réthy kamarai titkár 28 éves ág. ev. vallású rokonszenves megjelenésű, elegáns fiatal ember volt.

többször szöttek összeesküvést a francia directorium ellen. Egy ilyen összeesküvés kitűdödván, Baboeuf elfogatott, s miután előbb öngyilkossági kísérletet követett el. 1796. május 26-án guillotine alá került. Baboeuf tanai szerint minden magánvagyon bűn a társadalom ellen, s minden embernek egyenlő joga van bármely kényelem és élvezethez, de ennek fejében adósa a társadalomnak tehetsége szerinti munkával. A tanai nyomában kifejlett mozgalmak alatt — melyeknek egyike az 1830. évi lyoni kommunisticus felkelés is — léptek fel a baboeufizmus védőiként Babé és Luis Blanc, kik a születési nemesség eltörlését, s a pénzaristocratia kiirtását követelték, mely eszméknek ismételt munkás-felkelések lettek következményei.

Feltűnést keltett Luis Blanc „a munka szervezése“ című művével, melyben különösen a szabad verseny hatását vizsgálja. Kimutatja, hogy ez a szegény népre nézve a halált, a középosztályra nézve pedig a tönkrejutást jelenti. Követeli azon jogot, hogy mindenki élhessen munkája által, s a „droit au travail“ csakhamar jelszóvá vált. Az állam kötelessége, hogy a proletariátust, mely munkaeszközök hiányában dolgozni nem tud, ilyenekkel ellássa. Alapítson az állam nemzeti műhelyeket, melyek helyettesítsék az egyéni vállalatokat. Nem szűkség, hogy ezeket az állam igazgassa, csak alkosson rendszabályokat, s igazgatni fogják azokat maguk a munkások. A szervezett nemzeti műhelyek azonban meghiusultak.

Figyelemre méltó alak a socializmus terén Proudhon, ki a szorosabb értelemben véve ellene támad a

socializmusnak épügy, mint a mai társadalomnak. A socializmus sérti egyik eszményét: a szabadságot, a mai társadalom pedig sérti a másikat: az egyenlőséget.

1809-ben, Besauçouban, szegény szülőktől származott. Betűszedő volt, később corrector lett. Magán-szorgalma által művelte ki magát, úgy, hogy számbavehető munkát is irt. A francia akadémiának benyújtott egyik munkájában jutott azon tételre, hogy a tulajdon nem egyéb, mint lopás. E tételre igen büszke volt. „Ilyen szót — mondja ő — ezer év alatt kettőt se hallani. Nekem semmi más birtokom nincs a földön, mint a tulajdonnak ez a meghatározása. De én ezt többre becsülöm Rothschild milliójánál, és kimerem mondani, hogy ez Lajos Fülöp uralkodása alatt a legjelentékenyebb tünemény.“ — Jellemző különben Proudhonra nézve, hogy ő a szabadság mindennemű megszorításának ellensége volt, valamint az erőszakot határozottan rosszalta, s azt remélte, hogy a szabadság mellett az igazságosság magától is meg fog valósulni. Felteszi, hogy egy ilyen társadalomban mindenki tisztelné mások jogait, tehát nincsen szűkség semmiféle állami hatalomra, s így jut el az anarchizmus eszméjéhez, melynek atyjául — bár ő eszméit nem a mai anarchisták módjára akarta megvalósítani — őt kell tekinteni.

(Folyt. köv.)

Fényes tehetségű szakembernek tartották kollégái, akinek nagy jövőre lett volna kilátása. Huszonnégy éves korában a budapesti kereskedelmi és iparkamara segédtitkára lett s e pozíciójában országos hírvé tette nevét egy szerencsésen sikerült, tiszta hazafias érztől sugalt leleplezése.

A budapesti kamara akkori titkára, Steiner Ödön erősen pártolt Bécsessel s lelkes híve volt a germanizálók táborának.

Réthy ekkor nagy szenzációt keltő broszúrral ütött a németesítők közzé s nemes intenciójú munkájának meg lett az a nagy eredménye, hogy Steinackert nyugdíjazták.

Ekkortájt hívta meg első titkárnak őt a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara, melynek azóta gondolkodó feje, munkás keze lön. Rendkívül művelt sokoldalúan képzett ember volt, aki szakismereteivel, praktikus reformjaival, éles világos logikájával és nagy szervező erejével a kamarai titkárok országos kongresszusán is feltűnést keltett. De múltányolták ritka talentumát feltétele s s bevezetett ténynek tekintették, hogy tavasszal a kereskedelemügyi minisztériumba viszik fel.

A nagysejű ember fizikumát azonban tönkretette a munka láza. A romboló kór még újságíró korában evődött testébe s a lelke harmoniáját is fölza varta.

A fővárosban évekig hírlapíróskodott, az „Egyetértés“ később a „Budapesti Hírlap“, majd a „Nemzet“ iparügyi rovatát vezette s a legkiválóbb zsurnaliszták sorában emlegették.

A gyenge testű embert azonban tönkretette a redakciók idegbontó, gyorsvonat sebességű munkája. Belefáradt, belebetegedett, belehalt.

Mert ugy mondják, akik ismerték, hogy nagyfoku betegsége, az egyre gyorsabban növekedő nervozitás nyomta kezébe a revolvert.

Jó barátai még egyebet is sejtettek. A munkában meggedzett lelkű aczlos energiájú embert megölte egy szétfeszített ábránd, édes tavaszi illuzió. A szíve volt beteg s nem tudta a jéghideg józansággal lefagyasztani a remény virágait.

Meghalt mert szeretett, szeretett reménytelenül.

A család a következő gyászjelentést adta ki:

Alulírottak úgy maguk, valamint a nagyszámú rokonság nevében fájdalommal telt és mélyen leajtott szívvel tudatják Réthy Dezsőnek, a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara titkárnak folyó hó 15-én délelőtt 9 órakor életének 31 ik évében váratlanul történt elhunytát. A megboldogult drága halott hült tetemét f. hó 16-án délután 3 órakor fogják ro kona, Mertz Antal lakásáról ág. ev. szertartás szerint a bóna kúri temetőbe örök nyugalomra helyzetni. Nagyváradon, 1895. február hó 15-én. Áldás és béke poraira! Réthy Vilmos, atyja. özv. Krebs Ferenczné, szül. Réthy Vilma. Réthy Károly, Réthy János, Réthy Sándor, Réthy Béla, Réthy Ilka, testvérei. Réthy Károlyné, szül. Berényi Paulina. Réthy Jánosné, szül. Gáber Mariska. Réthy Sándorné, szül. Simmon Irén. Réthy Bélané, szül. Vidovszky Erzsike, sógornői.

Ujdonságok.

— Nemes adomány. A népoktatás ügy iránti meleg érdeklődésének fényes tanujelét adta Kontur József nyug. kir. járásbíró, aki a helybeli róm. kath. hitközség által terveh vett harmadik népiskola mielőbbi létesíthetősére egy szép nagy telket ajándékozott. E nagylelkű adománnyal — a feltétlen szükségét képező iskola építés ügye — a megvalósulás közelebbi stádiumába jutott. Főlöskéges e nemesen gondolkodó urnak itt phrázisekből álló dicsérettel zengen, hiszen nemes tette minden szóbeli dicséretnél többet mond; hanem egyszerűen konstatáljuk, hogy a szerény anyagi viszonyok közt is nemes szándékra törekvő hitközség előtt ez adománynak kétszeres értéke van, minélto gva a legmélyebb hála köszönetre és őszinte elismerésre kötelezte ugy a jelenkori hitközségi tagokat, mint a későbbi nemzedéket, a mely emlékében tartva, áldani fogja iskolájának alapvetőjét. Isten tartsa meg népoktatásunk ezen nemes lelkű barátját sokáig!

— Főúri eljegyzés. Özvegy gróf Uiberacker Ottónának, a szarvasi nőegylet köztisztelőben álló elnökének leányát, Uiberacker Adél grófnőt f. hó. 18-án eljegyezte Báro Brauncker Lamoral ur, a budapesti főúri osztály közkedveltségű és nagy tehetségű tagja. Isten áldása legyen e boldog frigykötésen!

— Vásár. Városunkban ma és holnap tart a vásár, hogy milyen eladó és vevő kedv mellett, azt természetesen még most nom jelenthetjük. Anyai bizonyos hogy már a hét folyamán sejtette minden halandó, hogy a piacon valami rendkívüli készül, mert az egész piacot felséperték a hótol. Olyan tűnődve nézte ezt

néhány árus asszony, hogy miért is nem lehet így hetipiacczor is!

— Közgyűlés. A szarvasi takarékpénztár f. hó 20-án d. e. 10 órakor tartotta közgyűlését, melynek tárgyat első sorban a vezérigazgatónak az 1894-ik üzletév forgalmáról szóló jelentése képezte. A bemutatott mérleget, valamint a f. ü. bizottságnak a takarékpénztárban végzett vizsgálata alapján közölt megnyugtató beszámolását a közgyűlés helyeslőleg vette tudomásul, s a tisztviselői karnak buzgó fáradozásának elismerése mellett a felmentést megadta. — Az évi eredményről részletesebben nem számolunk e helyen, csak azt jelezzük, hogy az osztalékot, mely részvényenként 8 frt, értesülésünk szerint márczius 1 től fogva vehetik föl a részvényesek. — A közgyűlésnek ezeken felül a módosított alapszabályok képezték tárgyat, melyeket pontonként felolvasva tárgyalat és fogadott el a közgyűlés azon meghagyással, hogy ez alapszabályok kinyomatva a részvényesek kezébe juttassanak.

— Esküvő. Csernyeeczky József, Báro Königrzwarter tisztartója tegnap febr. 23-án vezette oltárhoz Csaba-Csüdön Kristófi Emma kisasszonyt. Tartós boldogságot kívánunk az új párnak.

— Utolsó farsang. A hosszú farsangnak jövő héten szakad vége, hogy aztán a büjt csendes napjai lépjenek nyomába. Szarvas városát senki sem illethetné azzal a váddal, hogy a farsangból nagyon ki vette volna részét. Szinte esemény számba ment egy hangverseny, egy táncestély, egy-egy kötetke. Talán majd az utolsó farsangon veszi ki részét legalább a pihe-nésben, mert „nagy“ iskoláinkban meglesz a szokásos másfélnap vakáció.

— Közvacsora. Városunk előjárósága ma, vasárnap este a közszégháza tanácstermében szűkebb körű vacsorát rendez személyenként 50 krnyi részvételi díj mellett azon célból, hogy a népkert szőlő telepének amerikai vesszőin illetőleg tőkén nőtt első termést bor alakjában bemutassa. — Ha a kostoló a termést kielőgítőnek fogja nyilvánítani, akkor az amerikai vesszők ültetése városunkban bizonyára már a jelen évben is nagyobb lendületet fog venni.

— Táncestély. A szarvasi jótékony nőegylet saját pénztára javára tegnap este azaz febr. 23-án az új tornacsarnokban közvacsorával egybekötött tánc estélyt rendezett. Belépti díjak voltak személyjegy: 80 kr. családjegy 2 frt, vacsora ára 80 kr. A mulatság anyagi és erkölcsi sikeréről lapunk jövő számában számolunk be.

— Osztalék fizetés. A szarvasi takarékpénztárban az osztalékok kifizetése márczius 1 ső napján megkezdődik. — Az osztalék részvényenként 8 frt.

— A kondorosli kaszinó táncestély. Kedves emlékeztető marad azoknál, kik a hideg időjárás daczára is megjelentek — sokan messze földről — hogy a mulatság sikerét emeljék. S a jelen voltak nem is szólhatnak egyébről, mint a legszobh sikerről, mert mindenki jól mulatott a mi fő. — Jelen volt urnók: Balla Sándorné, Baross Istvánné, Bruszniczky, Fekete Kálmánné, Györy Imréné, Herezberger Kálmánné, Jánosy Gézánné, Keviczky Lászlóné, Konstantinovic Györgyné, Leszich Kálmánné, özv. Nyácsik Sománé, Suhajda Antalné, özv. Türyné. Kisasszonyok: Michnay Irma, Györy Jolán és Etelka, Konstantinovic Szidónia Leszich Erzi és Róza, Bruszniczky Zsuzsika, Mátéfi Szalka, Böszörményi-Vargha Irén, Velter Aranka, Kuczian Línka, Harza Francziska, Zeivkovics Gevaldin, Nagy Váthy Eszter.

— Megújított vigalom. Kondoroson kedden ismétlődik a kedves emlékü táncmulatság a csárdában még pedig most a helybeli inségesek javára. Jöjjenek most azok, a kik szerdán elmaradtak.

— Reisz Ágoston a szarvasi főgymnasium IV osztályának növendéke e hét elején eltűnt lakásáról, s azóta semmi hírt sem adott magáról.

— Új hidunk. Körösünk új hidjának vas munkálata betelejesítéséhez közeleg, s már a festést is megkezdték, úgy hogy az egyszerű s mégis erős és csinos hidat, ha a föld és kőmunkálat is ilyen gyorsan haladhat, rövid idő alatt átadhatják a közfoglalomnak. Mindenesetre dicséretre méltó a vállalkozónak buzgalma, ki a lefolyt héten a legkeményebb hideg napjaiban sem szakította félbe munkát.

— Megtört hideg. A hét elejének szokatlanul hideg, s különösen a jelen inséges télen kétszeresen nehéz napjai után, melyek már már mindnyájunk türelmét próbára tették különösen a fűtőanyag tekintetében, szinte jól eső érzéssel tölt el az enyhe idő a hét végén, mely azt a reményt költi föl bennünk, hogy már talán végkép megtört a hideg ereje.

— Orosz kitüntetés a pár hónappal ezelőtt lezajlott szentpétervári nemzetközi nagy kertészeti kiállításon kitüntetettek jegyzéke most került birtokunkba. E kiállításon több részről adományozott kitüntetések között Ó császári fensége Mihajlovics Nikolai nagyherceg a kiállítás védnöke által adomá-

nyozott kilenc nagy arany érem foglalván el a legkiválóbb helyet rendkívüli nagy érdeklődés tárgyát képezték; mert általános volt az óhaj hogy e kilenc nagy kitüntetés Oroszországban maradjon, a minthogy is nyolczat csakugyan a legelőkelőbb orosz cégek vívtak ki. A nagyherceg érmeinek kilenczedikére azonban az ezen világversenyre seraglett angol fanczia és német világegyezék óriási versenyével szemben egy hazai cég — Mauthner Ödön budapesti magkereskedő — érdemesített. Midőn hazai magkereskedőlem ily magas fokra emelkedését örömmel vesszük tudomásul öszintén óhajtuk hogy földmivelésünk egyéb ágazatai is ily törekvő cégek kezeiben legyenek, mert ez esetben csakhamar fel fog az virágozni és a válság ellensúlyozva lesz az óriási haladás által. Mauthner további törekvéséért pedig reméljük, hogy épugy mint magterményeinek Németország felé hathatósan utat tört, legújabb nagydiadalának terén; Oroszországban is új vidéket fog feltárni magkivitelünknek.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő:

SZIKES ANTAL.

Nyílttér.

NYILATKOZAT.

E rovatban közöltékért nem vállal felelősséget a szerk.

A vidéki lapok egy némelyikében „Nyilatkozat“ címmel Haldek Ignác aláírásával egy nyílttéri közlemény jelent meg, melyben Haldek Ignác magkereskedő, a ki rövid idővel ezelőtt a budapesti kir. Törvényszék fenyítő osztályának nyilvános tárgyalási termében vádlottként a vádlottak padján ült, saját kényelmetlen helyzetének leleplezése végett az ellene még mindig folyamatban levő bünygyro vonatkozólag a vidéki közönséggel egyet-mást elhíttetni igyekszik.

Ezen tendenciózus híreszteléssel szemben, de annak előrebocsátása mellett, hogy egy bírói határozatnak jogerőre emelkedése előtt senki ember fiával, különösen a még jogerőre nem emelkedett bírói határozat által érdekelt féllel polemikába nem boosátkozom, szárazon csupán annak konstatálására szoritkozom, hogy a budapesti kir. törvényszék mint büntető bíróság előtt szabályszerűen lefolyt bünyvizsgálat alapján a budapesti kir. ügyészség mint vádhatóság hivatalból Haldek Ignác magkereskedő ellen vádindítványt tett és a főmeltóságú kir. Curia 7307/B. 894. sz. a. kelt határozatával éppen a vizsgálat adatai alapján Haldek Ignác magkereskedőt alopásbüntetőtételre való felbujtás miatt vád alá helyezni rendelte.

Az ezen vádhatározat folytán megtartott végtárgyaláson a közvádló kir. ügyész ezen tárgyalás fejleményéhez képest a vádat fenn tartotta és Haldek Ignác magkereskedőt alopásbüntetőtételre való felbujtás hivatalból üldözendő büncselekményének elkövetése miatt indítványozta megbüntettetni.

Az első fokban eljáró bíróság vádlott Haldek Ignácot felmentette ugyan, de a büncselekmények megtorlásának szorgalmazására hivatott vádhatóság nyomban nyilvános tárgyaláson a felmentő ítélet ellen fellebezését jelentette be.

Haldek Ignác felmentése tehát még nem jogerős és felső bíróságaink vannak hivatva Haldek Ignác eljárása felett ítéletet mondani: ő maga saját ügyében bíró nem lehet és nyílttéri közleményekkel bíróságainkat praecoepálni nem fogja.

Ennyit tartoztam az igazság érdekében kijelenteni, de polemikába Haldek Ignácczal nem boosátkozom, csak azt kívánom még megjegyezni, hogy merő valótlanság az a mit Haldek „nyilatkozat“ában még eddig jogerőre nem emelkedett felmentésének okául felhoz.

A kit a Curia jogerőnyesen alopásbüntetőtételre való felbujtás miatt vád alá helyezett és a ki ellen a vádhatóságot képviselő kir. ügyész ezen büntett miatt a vádat nyilvános végtárgyaláson hivatalból fenn tartotta és a ki ellen végre a kir. ügyész fellebezése folytán a bünyvádi eljárás még ma is folyamatban van: az ugyancsak hiába fenygegetődik hamis vádaskodás miatt való feljelentéssel!

Budapest, 1895. február

Mauthner Ödön.

FARIZEUS.

Ezen közleménynek sem alakjért, sem tartalmáért felelősséget nem vállal a szerkesztő.

Farizeus csak is tanunak jó a kinek pere van tanuja nincs forduljon csak Valach esküdőhöz biztosítva lesz hogy a perit meg nyeri, tanusagot csak is napi díj melet valal el a ki azt jogosan is követelte azonban semmit sem kapot. GLOZIK GYÖRGY földmívelő.

H I R D E T E S E K.

Széna eladás.

Egy kazal here széna esetleg ölenként is eladó.

Értekezhetni a tulajdonos

Nemcsok Lajossal.

Fagykenőcs

3 nap alatt biztosan kigyógyít minden fagy-daganatot az orról, kézről és lábról.

Egyedül csakis Schneider J. gyógyszerárában kapható Resicán (Délmagyarország.)

Egy tégely ára 2 frt.

Posta utánvétellel rendelhető.

494 szám/ikt. 1895.

Pályázati hirdetmény.

Békés Szt. András községében egy újonnan rendezesített szülésznői állás üresedésbe jövén, — annak betöltése céljából pályázatot hirdetek.

A szülésznő szabályrendeletileg megállapított évi fizetése a következő:

1.) A községtől harmincz (30 frt) készpénz négy részletben évnegyedenként előre fizetve.

a.) az első szülésznél legfeljebb 14 napon át teljesített szolgálatért három (3) forint.

b.) a második és a többi szülésznél tett szolgálatért 2 frt azaz: két forint.

c.) a mely szűzők 14 napon túl is igénybe veszik a községi szülésznőt azok akár vagyonosak, akár vagyontalanok az ilyen minden egyes látogatásért legalább 15 krt kötelesek fizetni.

A pályázati kérvények hozzám folyó évi márczius hó 16-ik napjának d. u. 3 órája tüzetett ki

Szarvason 1895. Február hó 9-én.

KRCSMÁRIK,
főszolgabíró.

PSEPHOFER J.-féle

gyógyszertár,

Bécsben. I. ker., Singerstrasse 15. sz. a. „zum goldenen reichsapfel“

Vértisztító labdacok, ezelőtt általános labdacok neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan alig létezik betegség, melyben ezen labdacok csodás hatását észlezték, mely nem bizonyították volna. Évtizedek óta ezen labdacok általános elterjedésnek örvendenek és alig van család, melyben ezen kitűnő háziszertől készlet nem volna található.

Számtalan orvos által ezen labdacok háziszertől ajánlatnak minden oly bajknál, melyek a rossz emésztésből és székrekedésből erednek; mint epizivarok, mi-bajok, kólika, vértolulások, aranyér, béltéltenség s hasonló betegségeknek. Vértisztító tulajdonságuknál fogva kitűnő hatással vannak vérszegénység s az abból eredő bajknál is így sápkórnál, idegességből származó fejfájásoknál stb. Ezen vértisztító labdacok oly könnyen hatnak, hogy a legcsekélyebb fájdalmakat sem okozzák és ennek folytán még a leggyengébb egyének, de még gyermekek által is minden aggodalom nélkül bevehetők.

A számtalan hálaíratból, melyet e labdacok fogyasztói a legkülönbözőbb és legnehezebb betegségeik után egészségük visszanyerése folytán hozzánk intéztek, ezen helyen csakis néhányat említünk azon megjegyzéssel, hogy mindenki, a ki ezen labdacokat egyszer használta, meg vagyunk győződve, hogy azonnal tovább fogja ajánlani.

Köln, 1893 április hó 30-an. 1
Tisztelt Pserhofer ur! Legyen olyan szives és küldjön német ismét 15 tekercset az ön fölü-mulhatalan vértisztító labdacsaiból utánvétellel. Fogadja ez utonkis a legmélyebb köszönetemet labdacsa csodahatásáért.
Maradok teljes tisztelettel.
Pawlistik Ferencz, Köln, Lindenthal.

Hrasche, Főcénik mellett, 1887 szeptember 12.
Tekintetes ur! Isen akarata volt, hogy az ön labdacsaik kerem köré kerültek, melyeknek hatását ezennel megírom: En gyermekágyban meghültem olyannyira, hogy semmi munkát sem voltam többé képes végezni és bizonyára már a holtak közt volnék, ha az ön csodálatra méltó labdacsaik engem nem mentettek volna meg. Az Isten áldja meg Önt ezért ezerszer. Nagy bizalmam van, hogy ezen labdacok engem il tökéletesen kifognak gyógyítani, a mint már másoknak is egészségük visszanyerésére segítségül szolgáltak.
Knifcz Teré

Bécs-Ujhely, 1887 november 9.
Mélyen tisztelt ur! A legfőbb köszönetemet mondom ezennel Önnek 60 éves nagynéném nevében. Az illető 5 éven át szenvedett gyomorhurutban és vörösségben már életét is meguntta, melyről egyébként le is mondott, midőn véjelenül egy dobozt kapott az ön kitűnő vértisztító labdacsaiból s azoknak állandó használata folytán tökéletesen kigyógyult.
Legfőbb tisztelettel.
Weinczettel Josefa.

Eichengraberamt, Gföhl mellett, 1889 márczius 27.
Tekintetes ur! Alulírott ismétlően kér 4 csomagot az ön valóban hasznos és kitűnő labdacsaiból. El nem mulaszthatom leguagyobb elismerésemet kifejezni ezen labdacok értéke felett és azokat, a kor használására önt ezennel felhatalmazom, legmelegebben fogom ajánlani. Ezen hálaíratom tetsszészertintüi Teljes tisztelettel.
Hahn Ignác.

Gotschdorf, Kolbach mellett, Szilézia 1888 október 8.
T. ur! Felkérem, miszerint az ön vértisztító labdacsaiból egy csomagot 6 dobozzal küldeni sziveskedjék. Csakis az ön csodálatos labdacsaiknak köszönhetem, hogy egy gyomorhajtól, mely engem 5 éven át gyötört, megszabadultam. Ezen labdacok nálam sohasem fognak kifogni, s midőn legfőbb köszönetemet kifejezem, vagyok tisztelettel.
Zwickl Anna.

Ezen vértisztító labdacok csakis a Pserhofer J. féle, az „Arany birodalmi almához“ czimzett gyógyszerárában Bécsben, I., Singstrasse 15. sz. a. készítenek valódi minőségben s egy 15 szem labdacost tartalmazó doboz ára 21 kr. Egy csomag, melyben 6 doboz tartalmazzatik, 1 frt 5 krba kerül, bérmentelen utánvétellel küldéssel 1 frt 10 kr. Egy csomagnál kevesebb nem küldetik el.

Az összeg előbbeni beküldésénél (mi legjobban posta utalványon eszközöltetik) bérmentes küldéssel együtt: 1 csomag 1 frt 25 kr., 2 csomag 2 frt 30 kr. 3 csomag 3 frt 35 kr., 4 csomag 4 frt 40 kr., 5 csomag 5 frt 20 kr. és 10 csomag 9 frt 20 krba kerül. — Kaphatók Török József gyógyszerárában Budapesten.

NB. Nagy elterjedtségük következtében ezen labdacok a legkülönbözőbb nevek és alakok alatt utánoztatnak: ennek következtében kéretik csakis Pserhofer J.-féle vértisztító labdacokat követelni és csakis azok tekinthetők valódiaknak, melyeknek használati utasítása a Pserhofer J. névaláirással fekete színben és minden egy. doboz fölébe ugyanazon aláírással vörös színben van ellátva.

Berntsardiner Alpeukräuter Liqueur von W. O Bernhard in Bregenz 1/4 Flasche 2 frt 60 kr. 1/2 Flasche 1 frt 40 kr. Flasche 70 kr.

Amerikai köszvénykenőcs, gyors és biztos hatású legjobb szer. minden köszvény-, és csúszos bajok, u. m. gerinc-agy bántalom, tagzsággatás, ischias, migraine, ideges fogfájás, főtájás, fülzsággatás stb. ellen 1 frt 20 kr.

Tannokhinin hajkenőcs Pserhofer J. től. Évek hosszú sora óta valamennyi hajnövesztő szer között orvosok által a legjobbnak elismerve. Egy elegánsan kiállított nagy szelencével 2 frt.

Általános tapasz Stendel tanártól. Utés és szúrás által okozott sebeknél mér daganatoknál, ujjkukacz, sebes vagy gyuladt-mell vagy mas ily bajknál, mint kitűnő szer lön kipróbálva. Egy tégely 50 kr. Bérmentve 75 kr.

Fogbalzsam Pserhofer J. től. Sok év óta a fagyos tagokra és minden idült sebre, min legbiztosabb szer elismerve. Egy köcsöggel 40 kr. Bérmentve 65 kr.

Utifüvedv, egy általános ismert kitűnő háziszert, hurut rekedtség, görcsös köhögés stb. ellen. Egy üvegecske ára 50 kr. 2 üveg bérmentve 1 frt 50 kr.

Élet-esszencia, [prágai csöppek] megrontott gyomor, rossz emésztés és mindennemű altesti bajok ellen kitűnő háziszert. Egy üvegecské 22 kr. 12 üveg 2 frt.

Általános tisztító-só Bulrich A. W.-től. Kitűnő háziszert a rossz emésztés minden következményei, u. m.; főtájás, szédülés, gyomorgörös, gyomorhév aranyér, dugulás stb. ellen. Egy csomag ára 1 frt.

Angol csodabalsam, egy üveg 50 kr. egy kis üveg 12 kr.

Por a lábizadás ellen. Ezen por megszünteti a lábizadást s az által képződő kilemetlen szagot, épen tartja a lábbelit és mint ártalmatlan szer van kipróbálva. Egy dobozzal 50 kr. Bérmentve 75 kr.

Golyva-balsam, kitűnő szer golyva ellen. Egy üveg 40 kr. bérmentes küldéssel 65 kr.

Helső vagy egészség-só kitűnő gyógyszer, gyomorhurut és minden a rendetlen emésztésből származó bajknál 1 csomag 1 frt.

Mia-Poka. Uni veralis csöppek fej és fog bántalmak ellen.

Ezen itt felsorolt készítményeken kívül, az osztrák lapokban hirdetett összes bel és külföldi gyógyszerészeti különlegességek raktáron vannak és a készletben netán nem levők gyorsan és olcsón megszerezhetnek. — Postai megrendelések a leggyorsabban eszközöltetnek, ha a pénzösszeg előre küldetik; nagyobb megrendelések utánvétellel küldetnek. Bérmentve csakis oly esetben történik a küldés, ha az összeg előre beérkezik, mely esetben a postaköltségek sokkal mérsékeltebbek.